

RELATIONSHIPS OF CYBERBULLYING WITH DEPRESSION AND AGGRESSIVE BEHAVIORS AMONG ADOLESCENTS IN A PROVINCE OF CENTRAL REGION*

*Wassana Damdee, B.N.S. **, Tusana Thaweekoon, Ph.D., RN. ***, Patcharin Nintachan, Ph.D., RN. *****

Abstract

Objective: The descriptive correlational research aimed at studying relationships of cyberbullying with depression and aggressive behaviors among adolescents in a province of central region.

Methods: The sample group consisted of 258 high school students in the academic year 2018. Data were collected by questionnaires comprising of: 1) general data and internet using behavior questionnaire; 2) cyberbullying behavior assessment tool; 3) depression assessment tool; and 4) aggressive behavior assessment tool. Data therefore were analyzed by descriptive statistics and Spearman's rank-order correlation.

Results: The study results revealed that being cyberbullied was positively related to depression ($r_s = .298$, $p < .001$) and aggressive behaviors ($r_s = .326$, $p < .001$). Moreover, cyberbullying behavior was also positively related to depression ($r_s = .174$, $p < .01$) and aggressive behaviors ($r_s = .352$, $p < .001$).

Conclusion: The results of this study could be applied to develop interventions to prevent and reduce depression and aggressive behaviors of adolescents who experienced cyberbullying from the perspectives of victims of cyberbullying and the cyberbullies.

Keywords: cyberbullying, depression, aggressive behaviors, adolescents

*Thesis, Master of Nursing Science Program in Psychiatric and Mental Health Nursing, Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Mahidol University

**Student, Master of Nursing Science Program in Psychiatric and Mental Health Nursing, Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Mahidol University

***Corresponding author: Assistant Professor, Ramathibodi School of Nursing, Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Mahidol University, e-mail: tusana.tha@mahidol.edu

****Associate Professor, Ramathibodi School of Nursing, Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Mahidol University

Received: 29 December 2020, Revised: 18 April 2021, Accepted: 27 April 2021

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการรังแกกันผ่านโลกโซเชียลกับภาวะซึมเศร้า และพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่นในจังหวัดหนึ่ง เขตพื้นที่ภาคกลาง*

วาสนา คำดี, พย.บ. **, ทศนา ทวีคุณ, Ph.D., RN. ***, พชรินทร์ นันทจันทร์, Ph.D., RN. ****

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ : การวิจัยแบบบรรยายเชิงความสัมพันธ์ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการรังแกกันผ่านโลกโซเชียลกับภาวะซึมเศร้าและพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่นในจังหวัดหนึ่ง เขตพื้นที่ภาคกลาง

วิธีการศึกษา : กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2561 จำนวน 258 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีทั้งหมด 4 ส่วน คือ 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต 2) แบบประเมินพฤติกรรมการรังแกกันผ่านโลกโซเชียล 3) แบบประเมินภาวะซึมเศร้า และ 4) แบบประเมินพฤติกรรมก้าวร้าว วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย และสถิติสหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน

ผลการศึกษา : พฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะซึมเศร้า ($r_s = .298, p < .001$) และพฤติกรรมก้าวร้าว ($r_s = .326, p < .001$) นอกจากนี้ยังพบว่า พฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะซึมเศร้า ($r_s = .174, p < .01$) และพฤติกรรมก้าวร้าว ($r_s = .352, p < .001$)

สรุป : ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาโปรแกรมในการป้องกันและลดภาวะซึมเศร้า และพฤติกรรมก้าวร้าวในวัยรุ่นที่มีประสบการณ์การรังแกกันผ่านโลกโซเชียล ทั้งในกลุ่มผู้ถูกรังแกและกลุ่มผู้รังแกผู้อื่น

คำสำคัญ : พฤติกรรมการรังแกกันผ่านโลกโซเชียล ภาวะซึมเศร้า พฤติกรรมก้าวร้าว วัยรุ่น

*วิทยานิพนธ์ หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

**นักศึกษา หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

***ผู้ประสานงานบทความ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล, e-mail: tusana.tha@mahidol.edu

****รองศาสตราจารย์ โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

วันที่รับ: 29 ธันวาคม 2563, วันที่แก้ไข: 18 เมษายน 2564, วันที่ตอบรับ: 27 เมษายน 2564

ความสำคัญของปัญหา

พฤติกรรมการรังแกกันผ่านโลกโซเชียลเป็นพฤติกรรมการรังแกกันผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ หรือคอมพิวเตอร์ที่มีการเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ต โดยที่ผู้รังแกตั้งใจกระทำพฤติกรรมการรังแกกันซ้ำ ๆ เพื่อต้องการให้ผู้ถูกรังแกได้รับความเสียหาย อับอาย และรู้สึกไม่ดี พฤติกรรมการรังแกกันผ่านโลกโซเชียลสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา (วิมลทิพย์ มุสิกพันธุ์, ศิวพร ปกป้อง, นันทนัช สงศิริ และ ปองกมล สุรัตน์, 2552; Hinduja & Patchin, 2009) ซึ่งครอบคลุมถึงการนินทา คำทอ การส่งข้อความรบกวนผู้อื่น การนำข้อมูลที่ทำให้เสื่อมเสีย ข้อมูลส่วนตัวหรือความลับของผู้อื่นไปเปิดเผยหรือส่งต่อการแอบอ้างชื่อหรือรูปภาพของผู้อื่น เพื่อการล้อเลียน ข่มขู่ หรือคุกคาม การลบหรือบล็อกผู้อื่นออกจากกลุ่มสนทนา และสร้างข่าวลือเพื่อให้เกิดกระแสการต่อต้านผู้นั้นผ่านอินเทอร์เน็ต โดยสามารถจำแนกได้เป็นพฤติกรรมถูกรังแกและรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียล (วิมลทิพย์ มุสิกพันธุ์ และคณะ, 2552) จากการทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมการรังแกกันผ่านโลกโซเชียลในวัยรุ่นช่วงอายุ 16 - 18 ปี ในต่างประเทศ พบว่า วัยรุ่นมีพฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียล ร้อยละ 16.20 - 49.60 และพฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียล ร้อยละ 13.50 - 34.10 (Brewer & Kerslake, 2015; Hesapcioglu & Ercan, 2017) ส่วนการศึกษาในประเทศไทย พบว่า นักเรียนอายุ 12 - 16 ปี มีพฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียล ร้อยละ 25.20 และพฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียล ร้อยละ 7.20 (อัญมณี หล้าหนัก,

คมสันต์ เกียรติรุ่งฤทธิ์, ศิริไชย หงส์สงวนศรี และ วิมลทิพย์ มุสิกพันธุ์, 2563) จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมการรังแกกันผ่านโลกโซเชียลพบในวัยรุ่นช่วงอายุ 15 - 18 ปี ซึ่งช่วงอายุดังกล่าวจัดอยู่ในช่วงระยะวัยรุ่นตอนกลางถึงตอนปลาย นับเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการเกิดพฤติกรรมการรังแกกันผ่านโลกโซเชียล

พฤติกรรมการรังแกกันผ่านโลกโซเชียลส่งผลกระทบต่อวัยรุ่นทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรม โดยวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมีแนวโน้มที่จะเกิดปัญหาด้านจิตใจ เช่น เห็นคุณค่าในตนเองต่ำ (Na, Dancy, & Park, 2015) และภาวะซึมเศร้า (Kowalski & Limber, 2013) และมีแนวโน้มที่จะเกิดปัญหาด้านพฤติกรรม เช่น ไม่ไปโรงเรียน (Kowalski & Limber, 2013) มีปัญหาสุขภาพทางกาย (Hesapcioglu & Ercan, 2017) และพฤติกรรมก้าวร้าว (Cook, 2015) ในขณะที่วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลมีแนวโน้มที่จะเกิดปัญหาด้านจิตใจ เช่น วิตกกังวล (Campbell, Slee, Spears, Butler, & Kift, 2013) และภาวะซึมเศร้า (Bonanno & Hymel, 2013) และมีแนวโน้มที่จะเกิดปัญหาด้านพฤติกรรม เช่น ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Selkie, Kota, Chan, & Moreno, 2015) และพฤติกรรมก้าวร้าว (Goldstein, 2016) จากการศึกษาที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าการที่มีประสบการณ์พฤติกรรมการรังแกกันผ่านโลกโซเชียลที่แตกต่างกันคือ การที่เป็นผู้ถูกรังแกหรือผู้รังแกผู้อื่น ล้วนส่งผลให้เกิดปัญหาด้านจิตใจและพฤติกรรมตามมา ปัญหาด้านจิตใจสำคัญที่พบได้ในวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมการรังแกกันผ่านโลกโซเชียลคือ ภาวะซึมเศร้า ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้วหากไม่ได้รับ

การช่วยเหลือ อาจนำไปสู่การฆ่าตัวตาย (Schenk & Fremouw, 2012) ในขณะที่ปัญหาด้านพฤติกรรมสำคัญที่พบได้ คือ พฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งอาจนำไปสู่การเกิดปัญหาอาชญากรรมรุนแรงหรือการกระทำผิดกฎหมายตามมาได้ (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, 2556)

จากการทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการรังแกกันผ่านโลกโซเชียลกับภาวะซึมเศร้า พบว่า พฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียล (Bonanno & Hymel, 2013; Hesapcioglu & Ercan, 2017; Kowalski & Limber, 2013; Na et al., 2015; Reed, Nugent, & Cooper, 2015) และพฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียล (Bonanno & Hymel, 2013; Hesapcioglu & Ercan, 2017; Kowalski & Limber, 2013) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะซึมเศร้า คือ การที่มีพฤติกรรมถูกรังแกและรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลมาก จะมีแนวโน้มที่จะเกิดภาวะซึมเศร้าสูง และการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการรังแกกันผ่านโลกโซเชียลกับพฤติกรรมก้าวร้าวพบว่า พฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียล (Cook, 2015; Litwiler & Brausch, 2013; Reed et al., 2015) และพฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียล (Buelga, Postigo, Martinez-Ferrer, Cava, & Ortega-Baron, 2020; Goldstein, 2016; Kokkinos & Voulgaridou, 2017) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมก้าวร้าว คือ การที่มีพฤติกรรมถูกรังแกและรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลมาก จะมีแนวโน้มที่จะเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวสูง

จากการทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมถูกรังแกและพฤติกรรม

รังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลกับภาวะซึมเศร้าและพฤติกรรมก้าวร้าว พบว่าส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในต่างประเทศ ซึ่งยังไม่พบการศึกษานี้ในประเทศไทย จากสถิติของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2559 พบว่า จังหวัดหนึ่งในเขตพื้นที่ภาคกลางเป็นจังหวัดที่มีวัยรุ่นช่วงอายุ 15 - 19 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุดในประเทศไทย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559) นอกจากนี้ยังพบว่าวัยรุ่นในจังหวัดดังกล่าวมีจำนวนชั่วโมงการใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่า 6 ชั่วโมงขึ้นไป (Songsiri & Musikaphan, 2011) การเข้าใช้งานอินเทอร์เน็ตที่มากขึ้นและนานขึ้น ทำให้วัยรุ่นมีความเสี่ยงที่จะเกิดพฤติกรรมการรังแกกันผ่านโลกโซเชียล และมีแนวโน้มการเกิดปัญหาด้านจิตใจและพฤติกรรมตามมา ผู้วิจัยในฐานะพยาบาลจิตเวช มีบทบาทหน้าที่ในการดูแลและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในวัยรุ่น รวมถึงพฤติกรรมการรังแกกันผ่านโลกโซเชียล จึงสนใจศึกษาในเรื่องนี้ ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาสามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน การดูแลช่วยเหลือ และป้องกันปัญหาพฤติกรรมการรังแกกันผ่านโลกโซเชียลและผลกระทบที่ตามมาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการรังแกกันผ่านโลกโซเชียลกับภาวะซึมเศร้าและพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่นในจังหวัดหนึ่ง เขตพื้นที่ภาคกลาง

คำถามการวิจัย

พฤติกรรมการรังแกผ่านโลกโซเชียลมีเดียมีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าและพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่นหรือไม่

สมมติฐานการวิจัย

1) พฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมีเดียมีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าและพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่น

2) พฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลมีเดียมีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าและพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ได้จากการทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการรังแกผ่านโลกโซเชียลมีเดียกับภาวะซึมเศร้าและพฤติกรรมก้าวร้าว ดังนี้

พฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมีเดียกับภาวะซึมเศร้าและพฤติกรรมก้าวร้าว เมื่อวัยรุ่นถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมีเดีย เช่น ถูกนิทา คำทอ ถูกนำข้อมูลส่วนตัวหรือความลับไปเปิดเผย หรือแอบอ้างชื่อหรือเผยแพร่รูปภาพ เพื่อล้อเลียนหรือข่มขู่ผ่านอินเทอร์เน็ต อาจส่งผลให้วัยรุ่นที่ถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมีเดียรู้สึกอับอาย แยกตัว และมีอารมณ์ซึมเศร้า (Vollink, Bolman, Dehue, & Jacobs, 2013) จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า พฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมีเดียมีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะซึมเศร้า (Bonanno & Hymel, 2013; Hesapcioglu & Ercan, 2017; Kowalski & Limber, 2013; Na et al., 2015; Reed et al., 2015) และหาก

วัยรุ่นยังคงถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลอย่างต่อเนื่องจนทำให้เกิดความรู้สึกโกรธ และรู้สึกไม่เป็นมิตรกับผู้รังแก (Hesapcioglu & Ercan, 2017) อาจส่งเสริมให้วัยรุ่นแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจา (Schultze-Krumbholz, Jäkel, Schultze, & Scheithauer, 2012) และพฤติกรรมก้าวร้าวด้วยการทำร้ายร่างกายผู้รังแก เพื่อให้ผู้กระทำหุ้ครั้งแและไม่ให้ตนเองถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลซ้ำ ๆ ได้ (ฤทัยชนนี สิทธิชัย และธัญยากร ตุดเกื้อ, 2560) จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า พฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมก้าวร้าว (Cook, 2015; Litwiler & Brausch, 2013; Reed et al., 2015)

พฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลกับภาวะซึมเศร้าและพฤติกรรมก้าวร้าว วัยรุ่นที่รังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลมีเจตนาที่จะทำให้ผู้ถูกรังแกรู้สึกไม่ดีและอับอายด้วยการรังแกผ่านโทรศัพท์มือถือหรือคอมพิวเตอร์ ซึ่งอาจส่งผลให้วัยรุ่นที่รังแกผู้อื่นไม่ได้รับความสนใจหรือยอมรับจากเพื่อน เกิดความเครียด วิตกกังวล และอารมณ์ซึมเศร้าได้ (Campbell et al., 2013) จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า พฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะซึมเศร้า (Bonanno & Hymel, 2013; Hesapcioglu & Ercan, 2017; Kowalski & Limber, 2013) วัยรุ่นที่รังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลส่วนใหญ่จะรังแกเพื่อนที่ตนเองรู้สึกโกรธหรือไม่ชอบซ้ำ ๆ จนทำให้ไม่สามารถควบคุมความโกรธของตนเอง (Buelga et al., 2020) เกิดความรู้สึกไม่เป็นมิตร (Hesapcioglu & Ercan, 2017) และอาจจะขยายต่อไปกระทำพฤติกรรม

ก้าวร้าวทางกายและวาจาแบบเผชิญหน้ากับผู้อื่นได้ (พิมพ์วิทย์ บุญมงคล, Ojanen, ณัฐรัชต์ สาเมาะ, รณภูมิ สามัคคีการมย์, ราชวดี เอี่ยมศิลป์, มุจลินท์ ชลรัตน์ และคณะ, 2557) จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า พฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมก้าวร้าว (Buelga et al., 2020; Goldstein, 2016; Kokkinos & Voulgaridou, 2017) อาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมถูกรังแกและรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลน่าจะมีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าและพฤติกรรมก้าวร้าว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบบรรยายเชิงความสัมพันธ์ (Descriptive Correlational Research Design) กลุ่มตัวอย่างคือ วัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในจังหวัดหนึ่ง เขตพื้นที่ภาคกลางตามเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ ได้รับความยินยอมเข้าร่วมการวิจัยจากผู้ปกครองและวัยรุ่นยินดีเข้าร่วมการวิจัย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การวิเคราะห์กำลังทดสอบ (Power Analysis) ของโคเฮน (Cohen, 1988) จากการทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรังแกกันผ่านโลกโซเชียลกับภาวะซึมเศร้าและพฤติกรรมก้าวร้าวพบว่า ค่าขนาดอิทธิพล (Effect size) ที่น้อยที่สุดเท่ากับ .19 (Bonanno & Hymel, 2013; Hesapcioglu & Ercan, 2017; Kowalski & Limber, 2013; Litwiller & Brausch, 2013; Na et al., 2015) กำหนดค่ากำลังทดสอบ (Power) เท่ากับ .80 ระดับนัยสำคัญทาง

สถิติเท่ากับ .05 ใช้สถิติวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation) และจากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรม G* Power ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 215 คน เพื่อป้องกันความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลจึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างอีก ร้อยละ 20 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 258 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) เลือกโรงเรียนแบบเฉพาะเจาะจงจากโรงเรียนในจังหวัดหนึ่ง เขตพื้นที่ภาคกลาง โดยเลือกโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 มา 1 โรงเรียน จากจำนวนทั้งหมด 67 โรงเรียน และเลือกโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 มา 1 โรงเรียน จากจำนวนทั้งหมด 52 โรงเรียน รวมทั้งหมด 2 โรงเรียน

2) เลือกนักเรียนตามระดับชั้นของแต่ละโรงเรียน โดยโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 เลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 52 คน จากจำนวนทั้งหมด 503 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 48 คน จากจำนวนทั้งหมด 465 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 50 คน จากจำนวนทั้งหมด 486 คน รวมนักเรียนทั้งหมด 150 คน และโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 เลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 40 คน จากจำนวนทั้งหมด 313 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 36 คน จากจำนวนทั้งหมด 280 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 32 คน จากจำนวนทั้งหมด 247 คน รวมนักเรียนทั้งหมด 108 คน

3) เลือกกลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนที่ยินยอม และสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ยินดีเข้าร่วมการวิจัยและตอบแบบสอบถามครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวนทั้งหมด 258 คน ซึ่งเพียงพอตามการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างดังที่กล่าวข้างต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต พัฒนาโดยผู้วิจัย มีข้อความเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับชั้น ผลการเรียน สถานภาพสมรสของบิดามารดา บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วยกัน และพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในวัยรุ่น

ส่วนที่ 2 แบบประเมินพฤติกรรมการรังแกกันผ่านโลกโซเชียล พัฒนาโดยวิมลทิพย์ มุสิกพันธ์ และคณะ (2552) จากแนวคิดแบบประเมินพฤติกรรมการรังแกกันของโอลิวีส (Olweus, 1996) และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีข้อความ จำนวน 14 ข้อ เกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียล จำนวน 7 ข้อ และลักษณะพฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียล จำนวน 7 ข้อ ประเมินพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลา 2 - 3 เดือนที่ผ่านมา ลักษณะคำตอบเป็นแบบให้เลือกตอบ 5 ระดับ ตั้งแต่ 0 (ไม่เคยเกิดเลย) ถึง 4 (เกิดขึ้นสัปดาห์ละ 3 - 4 ครั้ง) คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 0 - 28 คะแนน โดยคะแนนรวมมาก หมายถึง มีพฤติกรรมถูกรังแกและรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลสูง จากการนำแบบประเมินไปทดสอบในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 258 คน พบว่าพฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค เท่ากับ .70 และพฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลได้ค่า

สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค เท่ากับ .59

ส่วนที่ 3 แบบประเมินภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น CES-D (The Center for Epidemiologic Studies-Depression Scale) ฉบับภาษาไทย พัฒนาโดยแรดลอฟฟ์ (Radloff, 1977) แปลเป็นภาษาไทยและดัดแปลงโดยอุมาพร ตรังคสมบัติ, วชิระ ลาภบุญทรัพย์ และปิยลัมพร หะวานนท์ (2540) มีข้อความจำนวน 20 ข้อ ประเมินภาวะซึมเศร้าในช่วงเวลา 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา ข้อคำถามมีข้อความความหมายทางลบ จำนวน 16 ข้อ และข้อความความหมายทางบวก จำนวน 4 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบให้เลือกตอบ 4 ระดับ ตั้งแต่ 0 (ไม่เคย) ถึง 3 (ตลอดเวลา) และมีการกลับคะแนนในข้อความความหมายทางบวก คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 0 - 60 คะแนน คะแนนรวมมาก หมายถึง มีภาวะซึมเศร้าสูง และคะแนนรวมมากกว่า 22 คะแนน หมายถึง มีภาวะซึมเศร้า จากการนำแบบประเมินไปทดสอบในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 258 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค เท่ากับ .86

ส่วนที่ 4 แบบประเมินพฤติกรรมก้าวร้าว พัฒนาโดย บัส และเพอร์รี่ (Buss & Perry, 1992) ซึ่งแปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทยโดย ประภาศรี ปัญญาวิชิตชัย (2550) มีข้อความ 29 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ความก้าวร้าวทางกาย จำนวน 9 ข้อ ความก้าวร้าวทางวาจา จำนวน 5 ข้อ ความโกรธ จำนวน 7 ข้อ และความเป็นปฏิกิริยา จำนวน 8 ข้อ ข้อคำถามมีทั้งข้อความความหมายทางบวก จำนวน 27 ข้อ และข้อความความหมายทางลบ จำนวน 2 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบให้เลือกตอบ 5 ระดับ ตั้งแต่ 1 (ไม่ตรงเลย) ถึง 5 (ตรงมาก) และมีการกลับ

คะแนนในข้อความความหมายทางลบ คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 29 - 145 คะแนน คะแนนรวมมากหมายถึง มีพฤติกรรมก้าวร้าวสูง จากการนำแบบประเมินไปทดสอบในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 258 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค เท่ากับ .89

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการทำหนังสือขออนุมัติการทำวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล เอกสารรับรองเลขที่โครงการ MURA2019/844 และได้รับอนุญาตในการเก็บข้อมูลวิจัยในโรงเรียนจากผู้อำนวยการโรงเรียน การเข้าร่วมวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างและผู้ปกครองมีสิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัย โดยไม่มีผลกระทบต่อผลการเรียนหรือการรับบริการสุขภาพ ข้อมูลหรือคำตอบของผู้เข้าร่วมวิจัยทั้งหมดจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ และการนำเสนอผลการศึกษานี้ จะนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น ซึ่งผู้ปกครองและผู้เข้าร่วมวิจัยตอบรับการเข้าร่วมวิจัย โดยการลงนามในหนังสือยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตดำเนินการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดลถึงผู้อำนวยการโรงเรียนทุกแห่งที่ดำเนินการวิจัย หลังจากนั้นผู้วิจัยประสานงานกับอาจารย์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อชี้แจงรายละเอียดของการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

จากกลุ่มตัวอย่าง เมื่อถึงวันเวลาที่นัดหมาย ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล สิทธิในการเข้าร่วมวิจัย และมอบเอกสารรายละเอียดของการวิจัย หนังสือยินยอมสำหรับผู้เข้าร่วมวิจัยให้กลุ่มตัวอย่าง และหนังสือขออนุญาตผู้ปกครองเพื่อเข้าร่วมการวิจัย โดยให้กลุ่มตัวอย่างนำไปให้ผู้ปกครองลงนาม หลังจากได้รับการลงนามยินยอมเข้าร่วมการวิจัยจากผู้ปกครองและกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยจะนัดหมายวันเวลาและสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับอาจารย์ที่เกี่ยวข้องและกลุ่มตัวอย่าง เมื่อถึงวันเวลาที่นัดหมาย ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับแบบสอบถามทั้งหมด แจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างที่ยินดีเข้าร่วมการวิจัย ใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 15 - 20 นาที หลังจากกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเสร็จให้นำแบบสอบถามใส่ในกล่องที่ผู้วิจัยจัดเตรียมไว้ด้วยตนเอง เมื่อได้แบบสอบถามคืนจากกลุ่มตัวอย่างครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรที่ศึกษา และใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน (Spearman's rank – order correlation) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมถูกรังแกและรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลกับภาวะซึมเศร้าและ

พฤติกรรมก้าวร้าว เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้ได้มาจากการเก็บข้อมูลจากวัยรุ่นทั้งหมดในครั้งนี้เดียว ตัวแปรพฤติกรรมถูกรังแกและรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียล ภาวะซึมเศร้า และพฤติกรรมก้าวร้าวมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง และตัวแปรพฤติกรรมถูกรังแกและรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียล และภาวะซึมเศร้าไม่มีการแจกแจงปกติ ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไป พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต พฤติกรรมการรังแกกันผ่านโลกโซเชียล และภาวะซึมเศร้า พบว่า กลุ่มตัวอย่างอายุเฉลี่ย 16.31 ปี ($SD = .957$) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 68.20) มีผลการเรียนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3.01 - 4.00 (ร้อยละ 54.7) อาศัยอยู่กับบิดาและมารดา (ร้อยละ 63.18) และบิดามารดามีสถานภาพสมรสอยู่ด้วยกัน (ร้อยละ 63.60) และส่วนใหญ่มีโทรศัพท์มือถือเป็นของตนเองและใช้โทรศัพท์มือถือสำหรับใช้งานอินเทอร์เน็ตมากที่สุด (ร้อยละ 97.29) ใช้อินเทอร์เน็ตที่บ้าน (ร้อยละ 86.05) โดยช่วงเวลา 18:00 - 21:00 น. จะเป็นช่วงที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด (ร้อยละ 55.70) ใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยประมาณ 7.65 ชั่วโมงต่อวัน ($SD = 3.995$) ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อสืบค้นหาข้อมูล หรือหาความรู้ (ร้อยละ 92.64) โดยเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีการใช้งานมากที่สุดคือ เฟซบุ๊ก (Facebook) (ร้อยละ 86.82) เว็บไซต์ที่มีการใช้งานมากที่สุดคือ ยูทูบ (Youtube.com) (ร้อยละ 96.51) และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 57.80) เห็นด้วย

ว่าการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลบนอินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งที่ทำได้

กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียล ร้อยละ 27.10 โดยลักษณะของพฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลที่พบมากที่สุด คือ เคยโดนนิทาหรือถูกคำทอโดยผู้อื่นผ่านโทรศัพท์มือถือ ห้องสนทนา หรือเว็บไซต์ ร้อยละ 50.00 และกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียล ร้อยละ 31.00 โดยลักษณะของพฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลที่พบมากที่สุด คือ เคยนิทาหรือคำทอผู้อื่นผ่านโทรศัพท์มือถือ ห้องสนทนา หรือเว็บไซต์ (ร้อยละ 40.70) นอกจากนี้ ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมีภาวะซึมเศร้า ร้อยละ 37.10 และกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลมีภาวะซึมเศร้า ร้อยละ 28.80

2. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมถูกรังแกและรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลกับภาวะซึมเศร้าและพฤติกรรมก้าวร้าว โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน เนื่องจากพฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียล พฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียล และภาวะซึมเศร้าไม่มีการแจกแจงแบบปกติ ($Z = 3.076, p = .000$; $Z = 3.488, p = .000$; $Z = 1.432, p = .033$ ตามลำดับ) ส่วนพฤติกรรมก้าวร้าวมีการแจกแจงแบบปกติ ($Z = 1.056, p = .215$) ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน โดยพบว่า พฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะซึมเศร้า ($r_s = .298, p < .001$) และพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r_s = .326, p < .001$) และพฤติกรรม

รังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลมีความสัมพันธ์ทางบวก กับภาวะซึมเศร้า ($r_s = .174, p < .01$) และกับพฤติกรรม ก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r_s = .352, p < .001$)

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_s) แบบสเปียร์แมนระหว่างพฤติกรรมถูกรังแกและรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียล กับภาวะซึมเศร้าและพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่นในจังหวัดหนึ่ง เขตพื้นที่ภาคกลาง ($n = 258$)

	ภาวะซึมเศร้า	พฤติกรรมก้าวร้าว
พฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียล	.298**	.326**
พฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียล	.174*	.352**

* $p < .01$, ** $p < .001$

การอภิปรายผล

พฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลกับภาวะซึมเศร้า ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า พฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r_s = .298, p < .001$) สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา (Bonanno & Hymel, 2013; Hesapcioglu & Ercan, 2017; Kowalski & Limber, 2013; Na et al., 2015; Reed et al., 2015) การที่วัยรุ่นมีพฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมากมีแนวโน้มที่จะเกิดภาวะซึมเศร้าสูง อาจอธิบายได้ว่า เมื่อวัยรุ่นถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลซ้ำ ๆ จนไม่สามารถปรับตัวได้ อาจส่งผลให้วัยรุ่นเกิดความเครียด วิตกกังวล และมีอารมณ์ซึมเศร้า (Vollink et al., 2013) และการถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลทำให้วัยรุ่นรู้สึกอับอายทำให้ตนเองดูไม่ดีในสายตาผู้อื่น และมีความคิดว่าในอนาคตอาจจะถูกรังแกแบบเดิมซ้ำ ๆ ส่งผลให้วัยรุ่นรู้สึกหมดหวัง แยกตัวคนเดียว และมีอารมณ์ซึมเศร้า (ปองกมล สุรัตน์, 2561) ซึ่งลักษณะของพฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลที่พบในกลุ่มตัวอย่าง คือ โดนนินทาหรือถูกคำทอโดยผู้อื่นผ่านโทรศัพท์มือถือ ห้อง

สนทนา หรือเว็บไซต์ (ร้อยละ 50) และส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลบนอินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งทำได้ (ร้อยละ 57.80) การที่พฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลเกิดขึ้นบนอินเทอร์เน็ต ส่งผลให้ข้อความ รูปภาพ หรือวิดีโอของผู้ถูกรังแกถูกรับชมซ้ำ ๆ ได้ตลอดเวลา ซึ่งอาจส่งผลให้วัยรุ่นที่ถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมองตนเองในด้านลบและมีแนวโน้มที่จะเกิดภาวะซึมเศร้า (Cole, Zelkowitz, Nick, Martin, Roeder, & Sinclair-Mcbride et al., 2016) โดยจากการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลกับเกณฑ์การมีภาวะซึมเศร้า พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมีภาวะซึมเศร้า ร้อยละ 37.10 สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาที่พบว่า วัยรุ่นที่ถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมีแนวโน้มที่จะเกิดภาวะซึมเศร้ามากกว่าวัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียล (Jung, Leventhal, Kim, Park, Lee, & Lee et al., 2014)

พฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลกับพฤติกรรมก้าวร้าว ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า พฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมีความสัมพันธ์กับ

พฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r_s = .326, p < .001$) สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา (Cook, 2015; Litwiler & Brausch, 2013; Reed et al., 2015) การที่วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมีเดียมากมีแนวโน้มที่จะเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวสูง อาจอธิบายได้ว่า เมื่อวัยรุ่นถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมีเดีย ๆ จนทำให้เกิดความรู้สึกโกรธและไม่พอใจ ส่งผลให้มีการกระทำและแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจากับผู้รังแก (Schultze-Krumbholz et al., 2012) และกระทำพฤติกรรมก้าวร้าวด้วยการทำร้ายร่างกายผู้รังแก เพื่อป้องกันไม่ให้ตนเองถูกกระทำฝ่ายเดียวซ้ำ ๆ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวอาจส่งเสริมให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมก้าวร้าว (ฤทัยชนนี สิทธิชัย และ ธนยากร ตุดเกื้อ, 2560) จะเห็นได้ว่า วัยรุ่นที่ถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมีเดียมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจแก้ปัญหาการถูกรังแกโดยใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล อาจส่งผลให้วัยรุ่นไม่สามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสม (รสวันต์ อาริมิตร, 2559) และหากวัยรุ่นยังคงถูกรังแกผ่านโลกโซเชียลมีเดียอย่างต่อเนื่อง และไม่สามารถปรับตัวกับการถูกรังแกซ้ำ ๆ ได้ อาจส่งผลให้วัยรุ่นมีการตอบกลับหรือแก้แค้นผู้รังแกด้วยการกระทำพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงได้ (Reed et al., 2015)

พฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลกับภาวะซึมเศร้า ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า พฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลมีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r_s = .174, p < .01$) สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา (Bonanno & Hymel, 2013; Hesapcioglu & Ercan, 2017; Kowalski

& Limber, 2013) การที่พฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลมีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้า อาจอธิบายได้ว่า พฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลเป็นการกระทำที่ผู้รังแกมีเจตนาให้ผู้ถูกรังแกรู้สึกไม่ดีและอับอาย ซึ่งอาจส่งผลให้วัยรุ่นไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน และมีภาวะซึมเศร้า (Campbell et al., 2013) การที่วัยรุ่นไม่ได้รับการยอมรับหรือความสนใจจากผู้อื่นนับเป็นหนึ่งในการแสดงอาการแสดงของภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น (Radloff, 1977) และจากพัฒนาการของวัยรุ่นที่ว่า วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่ให้ความสำคัญกับการมีสัมพันธ์ทางที่ดีกับเพื่อน เนื่องจากวัยรุ่นต้องการการยอมรับจากเพื่อนวัยเดียวกัน เพื่อส่งเสริมให้ตนเองรู้สึกดีและมีความมั่นใจในตนเอง (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2553) หากวัยรุ่นมีปัญหาสัมพันธภาพกับเพื่อน อาจส่งผลให้วัยรุ่นรู้สึกไม่ดีกับตนเอง แยกตัวจากสังคม จนนำไปสู่การเกิดภาวะซึมเศร้าได้ (Horeish, Klomek, & Apter, 2008) โดยจากการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลกับเกณฑ์การมีภาวะซึมเศร้า พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลมีภาวะซึมเศร้า ร้อยละ 28.80 สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาที่พบว่า วัยรุ่นที่รังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลมีแนวโน้มที่จะเกิดภาวะซึมเศร้าได้มากกว่าวัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมการรังแกกันผ่านโลกโซเชียล (Selkie et al., 2015)

พฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลกับพฤติกรรมก้าวร้าว ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า พฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r_s = .352, p < .001$) สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา

(Buelga et al., 2020; Goldstein, 2016; Kokkinos & Voulgaridou, 2017) การที่พฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าว อาจอธิบายได้ว่า วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลจะรังแกเพื่อนที่ตนเองรู้สึกโกรธหรือไม่ชอบซ้ำ ๆ ซึ่งการรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลอาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการควบคุมอารมณ์โกรธของวัยรุ่น (Buelga et al., 2020) เกิดความรู้สึกไม่เป็นมิตรกับผู้ถูกรังแก (Hesapcioglu & Ercan, 2017) และส่งเสริมให้วัยรุ่นกระทำพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายและทางวาจาแบบเผชิญหน้ากับผู้ถูกรังแกได้ (พิมพัทธ์ บุญมงคล และคณะ, 2557) โดยลักษณะของพฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลที่พบในกลุ่มตัวอย่าง คือ เคยนิทาหรือคำทอโดยผู้อื่นผ่านโทรศัพท์มือถือ ห้องสนทนา หรือเว็บไซต์มากที่สุด (ร้อยละ 40.70) ซึ่งการที่วัยรุ่นรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลนั้น อาจเป็นเพราะสามารถกระทำได้โดยไม่จำเป็นต้องระบุดัวตนและไม่จำเป็นต้องใช้ทักษะหรือพลังกำลังในการรังแกผู้อื่น ส่งผลให้ผู้รังแกมีความกล้าที่จะรังแกผู้อื่นบนอินเทอร์เน็ต (ณัฐรัชต์ สามะ, 2556) และหากวัยรุ่นยังคงมีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลอาจส่งผลให้มีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมก้าวร้าวด้วยการทำร้ายร่างกายหรือข่มขู่ผู้อื่นได้ (Buelga et al., 2020)

ข้อเสนอแนะ จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. พยาบาลควรมีการประเมินวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงโดยการคัดกรองพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล ภาวะซึมเศร้า และพฤติกรรมก้าวร้าวอย่าง

ต่อเนื่อง รวมทั้งมีการประสานงานกับครูและผู้ปกครองในการดูแลและให้ความช่วยเหลือวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมรังแกกันผ่านโลกโซเชียล

2. ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาโปรแกรมที่เฉพาะสำหรับกลุ่มที่ถูกรังแกและกลุ่มรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลในการป้องกันและลดความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะซึมเศร้าและพฤติกรรมก้าวร้าวต่อไป

3. ควรมีการศึกษาผลกระทบด้านจิตใจและพฤติกรรมอื่น ๆ ที่เกิดจากพฤติกรรมถูกรังแกและรังแกผู้อื่นผ่านโลกโซเชียลในวัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เช่น การเห็นคุณค่าในตนเอง ความเครียด ความคิดอยากฆ่าตัวตาย หรือพฤติกรรมใช้สารเสพติด เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมที่ได้ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จได้ด้วยดี และขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียน คณาจารย์ และกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ยินดีและให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

ณัฐรัชต์ สามะ. (2556). การรับรู้ของเยาวชนต่อการรังแกในพื้นที่โซเชียล. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข, มหาวิทยาลัยมหิดล.

- ประกาศศรี ปัญญาวิชรัช. (2550). *ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมยกพวกตีกันระหว่างสถาบันของนักเรียนอาชีวศึกษาชาย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปองกมล สุรัตน์. (2561). สาเหตุและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการรังแกผ่านโลกไซเบอร์ กรณีศึกษาเยาวชนไทยผู้ถูกรังแก. *วารสารสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 4(1), 260-273.
- พิมพ์วิทย์ บุญมงคล, Ojanen, T. T., ณัฐรัชต์ สามะ, รณภูมิ สามัคคีคารมย์, ราชวาทิ เอี่ยมศิลป์, มุกลินท์ ชลรัตน์, & Guadamuz, T.E. (2557). ความรุนแรงในพื้นที่ไซเบอร์ของเยาวชนหญิงไทย ความต่อเนื่องของวัฒนธรรมความรุนแรงในสังคมไทย. *วารสารสหศาสตร์*, 13(1), 215-247.
- รสนันท์ อริมิตร. (2559). พัฒนาการด้านจิตใจและสังคม. ใน รสนันท์ อริมิตร, สุกัญญา อินอิว, บุญยิ่ง มานะบริบูรณ์, ศิริไชย หงส์สงวนศรี และ สมจิตร จาตุรัตน์ศิริกุล (บรรณาธิการ), *ตำราเวชศาสตร์วัยรุ่น*. นนทบุรี: ภาพพิมพ์.
- ฤทัยชนนี สิทธิชัย และ ชันชากร ตุดเกื้อ. (2560). พฤติกรรมการรังแกบนโลกไซเบอร์ของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนใต้. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 28(1), 86-99.
- วิมลทิพย์ มุลิกพันธ์, ศิวพร ปกป้อง, นันทนัช สงศิริ และ ปองกมล สุรัตน์. (2552). *การสำรวจประชามติ ครั้งที่ 3/2552 พฤติกรรมการข่มเหงรังแกผ่านโลกไซเบอร์ของเยาวชนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: ปัญญาสมาคมพันธ์เพื่อการวิจัยความเห็นสาธารณะแห่งประเทศไทย.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2553). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย วัยรุ่น-วัยสูงอายุ เล่ม 2* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. (2556). *แนวทางการดูแลช่วยเหลือวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมความรุนแรงสำหรับบุคลากรสาธารณสุข*. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2560, สืบค้นจาก http://www.smartteen.net/main/_admin/download/4-24-201608151535.pdf.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559). *สำรวจการมีกรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือนปี พ.ศ. 2559*. สืบค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2560, สืบค้นจาก <http://service.nso.go.th/nso/web/survey/surtec5-1-3.html>.
- อัญมณี หล้าหนัก, คมสันต์ เกียรติรุ่งฤทธิ์, ศิริไชย หงส์สงวนศรี และ วิมลทิพย์ มุลิกพันธ์. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันกับพ่อแม่ เพื่อน และครูกับการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 65(3), 245-262.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ, วชิระ ลาภบุญทรัพย์ และ ปิยลัมพร หะวานนท์. (2540). การใช้ CES-D ในการคัดกรองภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 42(1), 2-13.
- Bonanno, R. A., & Hymel, S. (2013). Cyber bullying and internalizing difficulties: Above and beyond the impact of traditional forms of bullying. *Journal of Youth and Adolescence*, 42(5), 685-697.
- Brewer, G. & Kerslake, J. (2015). Cyberbullying, self-esteem, empathy and loneliness. *Computers in Human Behavior*, 48, 255-260.
- Buelga, S., Postigo, J., Martinez-Ferrer, B., Cava, M.-J., & Ortega-Baron, J. (2020). Cyberbullying among adolescents: Psychometric properties of the CYB-AGS cyber-aggressor scale. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(9), 1-15.
- Buss, A.H. & Perry, M. (1992). The aggression questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63(3), 452-459.
- Campbell, M. A., Slee, P. T., Spears, B., Butler, D., & Kift, S. (2013). Do cyberbullies suffer too? Cyberbullies' perceptions of the harm they cause to others and to their own mental health. *School Psychology International*, 34(6), 613-629.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Cole, D.A., Zelkowitz, R., Nick, E., Martin, N.C., Roeder, K.M., & Sinclair-Mcbride, K., et al. (2016). Longitudinal and incremental relation of cybervictimization to negative self-cognitions and depressive symptoms in young. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 44(7), 1321-1332.

- Cook, L. A. (2015). *Cybervictimization as a predictor of aggression and cyberbullying among adolescents: Examination of potential risk and protective factors*. (Publication No. 3705169). [Doctoral dissertation, The University of Southern Mississippi]. ProQuest Dissertations Publishing.
- Goldstein, S.E. (2016). Adolescents' disclosure and secrecy about peer behavior: Links with cyber aggression, relational aggression, and overt aggression. *Journal of Child and Family Studies*, 25, 1430-1440.
- Hesapcioglu, S. T., & Ercan, F. (2017). Traditional and cyberbullying co-occurrence and its relationship to psychiatric symptoms. *Pediatrics International*, 59(1), 16-22.
- Hinduja, S. & Patchin, J.W. (2009). *Bullying beyond the schoolyard preventing and responding to cyberbullying*. Thousand Oaks, Calif: Corwin Press.
- Horesh, H., Klomek, A. B., & Apter, A. (2008). Stressful life events and major depressive disorder. *Psychiatry Research*, 160(2), 190-199.
- Jung, Y. E., Leventhal, B., Kim, Y. S., Park, T. W., Lee, S. H., & Lee, M., et al. (2014). Cyberbullying, problematic internet use, and psychopathologic symptoms among Korean youth. *Yonsei Medical Journal*, 55(3), 826-830.
- Kokkinos, C.M., & Voulgaridou, I. (2017). Relational and cyber aggression among adolescents: Personality and emotion regulation as moderators. *Computers in Human Behavior*, 68, 528-537.
- Kowalski, R. M., & Limber, S. P. (2013). Psychological, physical, and academic correlates of cyberbullying and traditional bullying. *Journal of Adolescent Health*, 53(1 Suppl), S13-20.
- Litwiller, B.J., & Brausch, A.M. (2013). Cyber bullying and physical bullying in adolescent suicide: The role of violent behavior and substance use. *Journal of Youth and Adolescence*, 42, 675-684.
- Na, H., Dancy, B. L., & Park, C. (2015). College student engaging in cyberbullying victimization: Cognitive appraisals, coping strategies, and psychological adjustments. *Archives of Psychiatric Nursing*, 29(3), 155-161.
- Olweus, D. (1996). Bullying at school: Knowledge base and an effective intervention program. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 794(1), 265-276.
- Radloff, L.S. (1977). The CES-D Scale: A self-report depression scale for research in the general population. *Applied Psychological Measurement*, 1(3), 385-400.
- Reed, K.P., Nugent, W., & Cooper, R.L. (2015). Testing a path model of relationships between gender, age, and bullying victimization and violent behavior, substance abuse, depression, suicidal ideation, and suicide attempts in adolescents. *Children and Youth Services Review*, 55, 128-137.
- Schenk, A. M., & Fremouw, W. J. (2012). Prevalence, psychological impact, and coping of cyberbully victims among college students. *Journal of School Violence*, 11(1), 21-37.
- Schultze-Krumbholz, A., Jäkel, A., Schultze, M., & Scheithauer, H. (2012). Emotional and behavioural problems in the context of cyberbullying: a longitudinal study among German adolescents. *Emotional and Behavioural Difficulties*, 17(3-4), 329-345.
- Selkie, E., Kota, R., Chan, Y. F., & Moreno, M. (2015). Cyberbullying, depression, and problem alcohol use in female college students: A multisite study. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 18(2), 79-86.
- Songsiri, N., & Musikaphan, W. (2011). Cyber-bullying among Secondary and Vocational Students in Bangkok. *Journal of Population and Social Studies*, 19(2), 235-242.
- Vollink, T., Bolman, C.A.W., Dehue, F., & Jacobs, N.C.L. (2013). Coping with cyberbullying: Differences between victims, bully-victims and children not involved in bullying. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 23, 7-24.